

Kommunledningskontoret
YttrandeJustitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se ju.L5@regeringskansliet.seHandläggare:
Karin Sundström

Yttrande över remiss Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd (Ju2024/00480)

Uppsala kommun har beretts möjlighet att yttra sig över ovan rubricerade remiss från Justitiedepartementet över lagrådsremiss förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd.

Uppsala kommuns övergripande synpunkter

Sammanfattningsvis ställer sig Uppsala kommun bakom ambitionen att underlätta för de som omfattas av massflyktsdirektivet, men ser det som en förutsättning att ersättningsstrukturer tydliggörs i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Kommunen ser att ett genomförande av förslagen i nuvarande form riskerar att leda till betydande utmaningar för kommunerna och riskerar att leda till sämre förutsättningar och kvalitet för de enskilda.

Det är staten som har övergripande och ekonomiska ansvaret för Sveriges mottagande av asylsökande och nyanlända. Kommunen ser en stor risk att förslaget kommer att innebära ökade kostnader för kommunen bland annat för kostande för ekonomiskt bistånd, hemtjänst och andra insatser via Socialtjänstlagen. Uppsala kommun vill understryka att finansieringsprincipen och dess andemening alltid skall gälla när staten vill utöka, ändra eller överföra uppgifter till den kommunala nivån. Uppsala kommun ser att dessa risker behöver hanteras i det fortsatta arbetet med förslagen för att säkerställa att ambitionen om förbättring för de enskilda ska kunna förverkligas.

Förslaget om avsaknad av rätt till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner

Uppsala kommun avvisar förslaget att personer med tillfälligt skydd som folkbokförs ska undantas från rätt till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner. En sådan särreglering får betydande och oproportionerliga ekonomiska och andra konsekvenser för såväl enskilda som kommuner och behöver föregås av en betydligt mer gedigen beredningsprocess. Uppsala kommun noterar att förslaget innebär att kommunen kommer behöva kompensera för att en utlänning med tillfälligt skydd inte har rätt till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner. Förslaget innebär att en utlänning med tillfälligt skydd och som till exempel är pensionär eller ej har förmåga att arbeta, inte har rätt till pension eller sjukersättning. Det innebär att personen behöver ansöka om ekonomiskt bistånd för sina omkostnader. Uppsala kommun vill understryka att även här ska finansieringsprincipen gälla.

Insatser via Socialtjänstlagen

Med folkbokföring upphör rätten till bistånd enligt Lagen om mottagande av asylsökande (LMA) och utlänningar med tillfälligt skydd har då rätt att söka om insatser enligt socialtjänstlagen. Uppsala kommun noterar att förslaget skulle leda till ökade kostnader för dessa insatser som till exempel ekonomiskt bistånd, hemtjänst och bostad med särskild service med mera. Det ses som positivt att denna grupp kan få ta del av dessa insatser med det krävs det tydlighet kring hur kommunen ska kompenseras ekonomiskt för de ökade kostnaderna.

Förslagets ikraftträdande- och övergångsbestämmelse

Med folkbokföring upphör bistånd till kommunens boendeuppdrag enligt LMA och statlig ersättning till kommuner enligt gällande regelverk för nyanlända ska ta vid. Uppsala kommun kommer i slutet av 2024 ha drygt 600 personer som omfattas av massflyktsdirektivet boende i kommunala boenden och kommunen ser en risk att övergången kommer kräva mycket administration och de ökade kostnader som det innebär. Det är i dag oklart vad som händer efter 4 mars 2025 när tiden går ut för massflyktsdirektivet. Kommunen ser positivt på att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att se över vissa delar av bosättningsregelverket så att utlänningar som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och som har varit anvisade en kommun att ordna boende enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl. eller bor i Migrationsverkets boende kan omfattas av anvisning enligt bosättningsregelverket i samband med folkbokföring.

Konsekvenser för den enskilde

Uppsala kommun noterar att det i lagförslaget framkommer att när en utlänning med tillfälligt skydd blir folkbokförd så upphör rätten till ersättning via LMA. Enligt förslaget ska den som blir folkbokförd få tillgång till etableringsinsatser och etableringsersättning.

Handläggningstiden för båda dessa processer kan bli lång och det finns en stor risk att personer kan bli utan ersättning under lång tid. Även ansökan om ekonomiskt bistånd kan bli utdragen, särskilt i ett inledande skede efter att lagen träder i kraft. Kommunen ser en risk att det kan bli en komplex handläggning av ekonomiskt bistånd för den här gruppen då många förutsättningar för bistånd kan bli svåra att utreda och att detta i sin tur kan medföra att enskilda människor blir drabbade. I praktiken kan det innebära att den enskilde kan behöva leva på en ersättning som är lägre än den ersättning enligt LMA de har idag.

Kommunen noterar att det finns risk för en högre tröskel för självförsörjning genom arbete. Till exempel skulle en ensamstående mamma till två barn i en storstadskommun behöva tjäna över 25 000 kr för att ha råd med hyra och inte hamna under skälig levnadsnivå. I Uppsala kommun ser vi att många utlänningar med tillfälligt skydd idag har arbete men att de efter att de blivit folkbokförda inte tjänar tillräckligt för att klara sin försörjning och därför kommer tvingas söka om ekonomiskt bistånd (det beror främst på att de då behöver betala hyra och andra boendekostnader). Det är negativt både för den enskilda personen och för kommunen.

Konsekvenser för kommunen

Förslagen kan medföra ökade kostnader för kommunerna, då en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller efter tillfälligt skydd som folkbokförs vid behov kommer att kunna beviljas ekonomiskt bistånd och andra insatser som kommuner ger med stöd av socialtjänstlagen. Enligt förslaget kan viss ersättning för ekonomiskt bistånd och vissa andra insatser dock utgå till kommunerna men här vill Uppsala kommun understryka att kommunen ska ersättas fullt ut för de insatser som kommer behöva vidtas för att leva upp till de skyldigheter kommunen åläggs. Uppsala kommun ser utmaningar att handlägga till exempel ekonomiskt bistånd till denna grupp de då många förutsättningar för bistånd kan bli svåra att utreda samt att förslaget innebär avsaknad av rätt till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner.

Kommunstyrelsen

Erik Pelling

John Hammar

Ordförande

Sekreterare